

Bilişim ve İletişim Çalışanları Dayanışma Ağı

Çeviri - Ocak 2014

BM'ye göre, Zehirli 'e-atık'lar Yoksul Ülkelere Atılıyor

Birleşmiş Milletler, bu yılbaşında alınan milyonlarca cep telefonu, bilgisayar, tablet, oyuncak ve kamera gibi elektronik aygıtların kaderinde gelişmekte olan ülkelere illegal bir şekilde atılarak tehlikeli bir "e-atık" seli oluşturmak olduğu konusunda uyarıyor.

Önümüzdeki 4 yılda elektronik atık tutarının küresel çapta %33 artması bekleniyor ve bu büyüklük, BM tarafından e-atık sorununu ele almak için kurulan Step Initiative'a göre sekiz büyük Mısır piramidinin ağırlığına eşit. Geçen sene küresel çapta 50 milyon ton e-atık oluşturuldu ki bu kişi başına 7 kg demek. Bunlar yüzlerce malzemeden oluşan ve cıva, kurşun, kadmiyum ve alevlenme geciktiriciler gibi zehirli maddeler barındıran elektronik aletler. Örneğin eski usul bir tüplü monitör 3 kilograma kadar kurşun bulundurabilir.

Bu zehirli maddeler çöplüğe koyulduğu an çevreye sızıyor ve yeri, suyu ve havayı kirletiyor. Dahası, bu materyaller genelde ilkel koşullarda sökülüyorlar. Bu yerlerde çalışan insanlar sıklıkla hastalığa yakalanıyorlar.

Gelişmekte olan ülkelere gönderilen e-atık seviyesinin belirtisi geçen hafta Interpol tarafından açığa çıkarıldı. Interpol'ün dediğine göre, AB'den ayrılan ve kendi ajanları tarafından kontrol edilen nerdeyse her üç konteynirden biri yasadışı e-atık bulunduruyor. 40 adet şirkete karşı cezai soruşturma başlatıldı. Step'in yönetici sekreteri Ruediger Kuehr, "Noel'de dünya çapında büyük bir satış ve atık dalgasının görülecek. Bir sürü teknik yenilik olması bu patlamayı beraberinde getiriyor. Televizyonlar, telefonlar ve bilgisayarlar çok kısa sürede değiştirilmeye başladılar. Ürünlerin yaşam süresi de kısaldı." diyor.

Step'in hazırladığı rapora göre e-atık -ki eski buzdolaplarından oyuncaklara. hatta elektrikli diş fırçalarına uzanan geniş bir yelpaze- artık dünyanın en hızlı büyüyen çöp türü. Çin geçen sene 11,1 milyon ton e-atık üretti, bunu 10 milyon ton ile ABD izledi; bununla birlikte kişi başına üretilen e-atık oranları arasında büyük fark var. Örneğin ortalama bir Amerikan vatandaşı 29,5kg üretirken bir Çin vatandaşı bunun 5kg azını üretiyor.

Kuehr, 2017 yılında ömrünü tamamlamış televizyon, telefon, elektronik oyuncak, bilgisayar ve ekranların 25.000 km uzunluğunda bir TIR kuyruğunu doldurabileceğini söylüyor. Avrupa'da, en çok atık Almanya tarafında üretiliyor. Ancak Norveç ve Lihtenştayn kişi başına en çok çöpü üretiyorlar. İngiltere şu anda dünyanın en çok üretim yapan yedinci ülkesi, 1,37 milyon ton veya kişi başına 21 kg üretiyor. Bunun ne kadarının ihraç edildiğiyle ilgili hükümette veya sanayide bir rakam bulunmuyor.

Interpol, iskartaya çıkarılmış ürünlerin yoksul ülkelere gönderilmesinin, eğer yeniden kullanılacaklarsa veya yenileneceklerse yasadışı olmamasına rağmen bunların çoğunun Afrika veya Asya'ya sahte beyanlarla gönderildiklerini söylüyor. Bir sözcünün dediğine göre "Bunların çoğu kullanılabilir olmamasına rağmen 'kullanılmış ürün' olarak sınıflandırılıyor. Yasal geri dönüşümün masraflarından kaçınmak için genelde karaborsaya yönlendiriliyor ve kullanılmış ürün olarak kılık değiştiriyor. İhraç edilen e-atığın önemli bir kısmı, Batı Afrika dâhil olmak üzere Avrupa dışındaki ülkelere gönderiliyor. Bu ülkelerdeki arıtma genelde resmi olmayan yerler tarafından yapılıyor ve bu önemli çevre kirliliği ve yerel nüfus için sağlık riski oluşturuyor."

Interpol, iskartaya çıkarılmış ürünlerin yoksul ülkelere gönderilmesinin, eğer yeniden kullanılacaklarsa veya yenileneceklerse yasadışı olmamasına rağmen bunların çoğunun Afrika veya Asya'ya sahte beyanlarla gönderildiklerini söylüyor. Bir sözcünün dediğine göre "Bunların çoğu kullanılabilir olmamasına rağmen 'kullanılmış ürün' olarak sınıflandırılıyor. Yasal geri dönüşümün masraflarından kaçınmak için genelde karaborsaya yönlendiriliyor ve kullanılmış ürün olarak kılık değiştiriyor. İhraç edilen e-atığın önemli bir kısmı, Batı Afrika dâhil olmak üzere Avrupa dışındaki ülkelere gönderiliyor. Bu ülkelerdeki arıtma genelde resmi olmayan yerler tarafından yapılıyor ve bu önemli çevre kirliliği ve yerel nüfus için sağlık riski oluşturuyor."

European Environment Agency'e göre, çok az ülke bu problemin ölçeğinin farkında, çünkü e-atık ile ilgili bir kayıt tutulmuyor. Bu kuruma göre AB'den Batı Afrika ve Asya başta olmak üzere diğer yerlere her yıl 250 bin ila 1.3 milyon ton kullanılmış elektronik ürün gönderiliyor. Bir sözcü, bu ürünlerin daha sonra tehlikeli ve verimsiz koşullarda işlenebileceğini ve bunun yerel nüfusun sağlığına zarar verip çevreyi kirletebileceğini söylüyor.

Massachusetts Institute of Technology tarafından ya-

pılan yeni bir araştırmaya göre ABD 2010 yılında 258.2 milyon ton bilgisayar, monitör, televizyon ve telefon iskartaya çıkardı ve bunların sadece %66'sı geri dönüştürüldü. Neredeyse 120 milyon telefon toplandı, bunların çoğu Hong Kong, Latin Amerika ve Karayipler'e gönderildi. Bir telefonun raf ömrü şu anda 2 seneden az ancak BM, ABD ve Japonya hükümetleri yüz milyonlarcasının her sene atıldığını veya çekmecelerde unutulduğunu söylüyor. ABD' de 2011 yılında 120 milyon telefon alınmasına rağmen sadece 12 milyon tanesi geri dönüşüm için toplandı. Bu sırada, yeni telefon modelleri marketlerde yarışıyor ve eskileri çöp alanlarını boylamaya terk etmişler gibi görünüyor. Çoğu telefon değerli metaller içerir. Bir devre kartı bakır, altın, çinko, berilyum ve tantal içerebilir; kaplamalar genelde kurşun içerir ve telefon üreticileri artık giderek daha fazla lityum pil kullanmaya başladı. Ama telefonların %10'undan daha azı sökülüyor ve yeniden kullanılıyor. Sorunun bir diğer parçası da bilgisayarların, telefonların ve diğer cihazların giderek daha karmaşık ve küçük parçalardan oluşuyor olması.

Geri dönüşümdeki başarısızlık aynı zamanda gelecek nesillerin elektronik ekipman yapmaları için gerekli olan, dünyada nadir bulunan malzemelerde kıtlığa yol açıyor.

